

Neljapäev, 30. aprill 2015

P8_TA(2015)0179

Kultuurimälestiste hävitamine ISISE/Da'eshi poolt**Euroopa Parlamendi 30. aprilli 2015. aasta resolutsioon kultuurimälestiste hävitamise kohta ISISE/Da'eshi poolt (2015/2649(RSP))**

(2016/C 346/09)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse nõukogule ja komisjonile esitatud suuliselt vastata vaid küsimusi kultuurimälestiste hävitamise kohta ISISE/Da'eshi poolt (O-000031/2015 – B8-0115/2015 ja O-000032/2015 – B8-0116/2015),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 167, milles on sätestatud, et „liidu meetmetega püütakse ergutada liikmesriikidevahelist koostööd”, eriti valdkonnas „üleeuroopalise tähtsusega kultuuripärandi säilitamine ja kaitsmine”, ning et „liit ja liikmesriigid edendavad kultuuri valdkonnas koostööd kolmandate riikide ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega”,
- võttes arvesse nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrust (EÜ) nr 116/2009 kultuuriväärtuste ekspordi kohta ⁽¹⁾,
- võttes arvesse nõukogu 7. juuli 2003. aasta määrust (EÜ) nr 1210/2003, mis käsitleb teatavaid spetsiifilisi piiranguid majandus- ja finantssuhetes Iraagiga ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2465/96 ⁽²⁾,
- võttes arvesse nõukogu 13. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1332/2013 (millega muudetakse määrust (EL) nr 36/2012, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Süürias) ⁽³⁾, mis võeti vastu nõukogu 13. detsembri 2013. aasta otsuse 2013/760/ÜVJP (millega muudetakse otsust 2013/255/ÜVJP, mis käsitleb Süüria vastu suunatud piiravaid meetmeid) ⁽⁴⁾ põhjal, ning eriti selle artiklit 11c, mis käsitleb Süüria kultuuripärandisse kuuluvate kaupade importi, ekspordi ja üleandmist,
- võttes arvesse nõukogu 20. juuli 2001. aasta ühismeedet 2001/555/ÜVJP Euroopa Liidu Satelliidikeskuse loomise kohta ⁽⁵⁾, mida on muudetud nõukogu ühismeetmega 2009/834/ÜVJP ⁽⁶⁾,
- võttes arvesse nõukogu 2012. aasta oktoobri resolutsiooni kultuuriväärtuste valdkonnas pädevate õiguskaitseasutuste ja õiguskaitse ekspertide mitteametliku võrgustiku (EU CULTNET) loomise kohta (14232/2012),
- võttes arvesse relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse 1954. aasta Haagi konventsiooni 1999. aasta teist protokolli,
- võttes arvesse UNESCO 14. novembri 1970. aasta kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseveo, väljaveo ja omandiõiguse üleandmise keelamise ning ärahoidmise abinõude konventsiooni,
- võttes arvesse UNESCO 16. novembri 1972. aasta maailma kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsiooni,
- võttes arvesse UNESCO 17. oktoobri 2003. aasta vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni,

⁽¹⁾ ELT L 39, 10.2.2009, lk 1.⁽²⁾ ELT L 169, 8.7.2003, lk 6.⁽³⁾ ELT L 335, 14.12.2013, lk 3.⁽⁴⁾ ELT L 335, 14.12.2013, lk 50.⁽⁵⁾ EÜT L 200, 25.7.2001, lk 5.⁽⁶⁾ ELT L 297, 13.11.2009, lk 18.

Neljapäev, 30. aprill 2015

- võttes arvesse UNESCO 20. oktoobri 2005. aasta kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni,
 - võttes arvesse 1995. aasta UNIDROIT' konventsiooni varastatud või ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste kohta,
 - võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 12. veebruari 2015. aasta resolutsiooni nr 2199, milles käsitletakse Al Qaeda terrorirünnakutest rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule tulenevaid ohte⁽¹⁾,
 - võttes arvesse 1964. aasta Veneetsia hartat mälestiste ja ajalooliste paikade konserveerimise ja restaureerimise kohta, millega luuakse vanade ehitiste säilitamise ja taastamise rahvusvaheline raamistik,
 - võttes arvesse 17. juulil 1998. aastal vastu võetud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuuti, eriti selle artikli 8 lõike 2 punkti b alapunkti ix, mille kohaselt on sõjakuritegu „religiooni-, haridus-, kunsti-, teadus- või heategevusehitiste, ajaloomonumentide, haiglate ning haigete ja haavatute varjupaikade tahtlik ründamine, kui nimetatud kohad ei ole sõjalised objektid”,
 - võttes arvesse oma 12. märtsi 2015. aasta resolutsiooni aastaaruande kohta inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas 2013. aastal ja Euroopa Liidu poliitika kohta selles valdkonnas⁽²⁾, mille punktis 211 on sedastatud, et „kultuuri- ja kunstipärandi hävitamise tahtlikud vormid, nagu need, mis leiavad hetkel aset Iraagis ja Süürias, tuleb sõja- ja inimsusvastaste kuritegudena kohtusse anda”,
 - võttes arvesse 6. veebruari 2015. aasta ühisteatist Euroopa Parlamendile ja nõukogule ELi piirkondliku strateegia kohta Süürias ja Iraagis ning Da'eshi ohu kohta (JOIN(2015)0002), milles komisjon ja komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja tunnistavad kultuuripärandi hävitamise ja rüüstamise probleemi tõsistust Süüria ja Iraagi kriiside lahendamisel ning ohtu, mida Da'esh endast kujutab,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 128 lõiget 5 ja artikli 123 lõiget 4,
- A. arvestades, et mitmed Süüria ja Iraagi arheoloogilised, usu- ja kultuurimälestised on hiljuti langenud eelkõige Iraagi ja Süüria Islamiiriigiga (ISIS/Da'esh) seotud äärmuslaste rühmituste toime pandud sihipärase hävitustöö ohvriks, ning arvestades, et UNESCO peadirektor Irina Bokova on kirjeldanud sellist kultuuripärandi süstemaatilist hävitamist kui „kultuurilist puhastust”;
- B. arvestades, et UNESCO määratluse kohaselt tähendab mõiste „kultuuriline puhastus” kavatsuslikku strateegiat, mille eesmärk on hävitada kultuuriline mitmekesisus, rünnates tahtlikult kultuurilise, etnilise või usulise kuuluvuse alusel valitud üksikisikuid, millega kaasnevad nende pühakodade, ajaloomälu ja õppimisega seotud paikade vastu suunatud tahtlikud rünnakud, ning arvestades, et Iraagis ja Süürias praegu toimuvat kultuurilist puhastust iseloomustavad kultuuripärandi vastased rünnakud, s.t rünnakud nii kultuuri materiaalsete, käegakatsutavate ja rajatud vormide, nt mälestusmärkide ja ehitiste, kui ka vähemuste ning kultuuri vaimsete väljendusvormide, näiteks kommete, traditsioonide ja veendumuste vastu⁽³⁾;
- C. arvestades, et osad kultuuripärandi hävitamise juhtumid on teatavatel tingimustel kuulutatud inimsusvastasteks kuritegudeks⁽⁴⁾; arvestades, et eelkõige usu- või etnilise rühmituse liikmete vastu suunatud sellised teod võib liigitada tagakiusamiseks, nagu on sätestatud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi artikli 7 lõike 1 punktis h;

⁽¹⁾ <http://www.refworld.org/docid/54ef1f704.html>

⁽²⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2015)0076.

⁽³⁾ http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/conference_report_heritage_and_cultural_diversity_at_risk_in_iraq_and_syria/

⁽⁴⁾ Endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtu kohtuasi Kordić & Čerkez, 26. veebruar 2001, IT-95-14/2; lõiked 207–8.

Neljapäev, 30. aprill 2015

- D. arvestades, et selline kultuuri- ja ajaloomälestiste ja -objektide hävitamine ei ole uus nähtus ega piirdu üksnes Iraagi ja Süüriaga; arvestades, et UNESCO sõnul on kultuuripärand kogukondade, rühmade ja üksikisikute kultuurilise identiteedi ning sotsiaalse ühtekuuluvuse oluline osa ning selle tahtlik hävitamine võib kahjustada inimväärikust ja rikkuda inimõigusi⁽¹⁾; rõhutab, et UNESCO jt väitel kasutatakse Iraagis ja Süürias asuvate kultuuri- ja usumälestiste ja -objektide ISiSe/Da'eshi poolsest rüüstamisest ja nende esemete salakaubaveost saadud tulu ISiSe/Da'eshi terroristliku tegevuse rahastamiseks, mis tähendab, et kunsti- ja kultuuriväärtustest saavad „sõjapidamisvahendid”;
- E. arvestades, et 1. märtsil 2014. aastal käivitas UNESCO koos teiste strateegiliste partneritega Euroopa Liidu rahastamisel kolmeaastase projekti „Süüria pärandi erakorraline kaitse”, mille eesmärk on eelkõige tagada Süüria kultuuripärandi kaitse hädaolukorras;
- F. arvestades, et Euroopa Liit on ratifitseerinud 20. oktoobril 2005. aastal vastu võetud kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni, esimese rahvusvahelise õigusakti, millega tunnistatakse kultuuriväärtuste nii majanduslikku kui ka kultuurilist olemust, mistõttu neid „ei tohi käsitada üksnes kaubandusliku väärtuse kandjatena”;
- G. arvestades, et 17. novembril 1970. aastal vastu võetud UNESCO kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseevo, väljaveo ja omandiõiguse üleandmise keelamise ning ärahoidmise abinõude konventsioon ning 24. juunil 1995. aastal vastu võetud UNIDROIT' konventsioon varastatud või ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste kohta on maailma kultuuripärandi kaitsmise tugevdamise olulised vahendid;
- H. arvestades, et ebaseaduslik kultuuriväärtustega kauplemine on nüüd uimastite ja relvade järel tähtsusest kolmas ebaseadusliku kauplemise valdkond; arvestades, et seda ebaseaduslikku kaubandust valitsevad organiseeritud kuritegevuse võrgustikud ning olemasolevatel riiklikel ja rahvusvahelistel mehhanismidel ei ole probleemiga toimetulekuks piisavalt vahendeid ega toetust⁽²⁾;
- I. arvestades, et kuigi võitlus ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu ei kuulu konkreetselt Euroopa Liidu pädevusse, sest seda ei ole aluslepingutes sätestatud, kuulub see siiski mitme ELi pädevusvaldkonna raamesse, nagu siseturg, vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, kultuur ning ühine välis- ja julgeolekupoliitika;
- J. arvestades, et ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastast võitlust tuleb kindlasti paremini koordineerida ning teha tihedamat koostööd, et edendada teadlikkuse suurendamist ja teabe jagamist ning luua tugevamad õigusraamistikud; tuleb sellega seoses meelde, et nõukogu 2011. aasta detsembri järeldustes kultuuriväärtuste vastase kuritegevuse ennetamise ja tõkestamise kohta soovitati muu hulgas liikmesriikidel tugevdada õiguskaitseasutuste ja kultuuriasutuste ning eraõiguslike organisatsioonide vahelist koordineerimist;
- K. arvestades, et nõukogu 2012. aasta oktoobri resolutsiooniga loodi kultuuriväärtuste valdkonnas pädevate õiguskaitseasutuste ja õiguskaitse ekspertide mitteametlik võrgustik (EU CULTNET), mille peamine eesmärk on parandada ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise tõkestamise alast teabevahetust ning tuvastada ja jagada teavet kuritegelike võrgustike kohta, mida kahtlustatakse sellises ebaseaduslikus kauplemises osalemises;
- L. arvestades, et laupäeval, 28. märtsil 2015 algatas UNESCO peadirektor Irina Bokova Bagdadis #Unite4Heritage kampaania, mille eesmärk on mobiliseerida ülemaailmset toetust kultuuripärandi kaitsmiseks, kasutades selleks sotsiaalvõrgustike mõjuvõimu;
1. mõistab teravalt hukka arheoloogiliste, usu- ja kultuurimälestiste tahtliku hävitamise ISiSe poolt Süürias ja Iraagis;

⁽¹⁾ UNESCO 2003. aasta deklaratsioon kultuuripärandi tahtliku hävitamise kohta.

⁽²⁾ <http://www.africa-eu-partnership.org/newsroom/all-news/morocco-africa-eu-workshop-fight-against-illegal-trafficking-cultural-goods>

Neljapäev, 30. aprill 2015

2. kutsub asepresidenti ja kõrget esindajat üles võtma kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu 12. veebruari 2015. aasta resolutsiooniga nr 2199 poliitilisel tasandil asjakohaseid meetmeid, et teha lõpp ebaseaduslikule kauplemisele Süüria ja Iraagi territooriumidelt pärit kultuuriväärtustega konfliktiperioodidel, takistades seeläbi nende kasutamist rahastamisallikana;
3. kutsub asepresidenti ja kõrget esindajat üles kasutama kultuuridiplomaatiat ja kultuuridevahelist dialoogi, et lepitada eri kogukonnad ja ehitada üles hävitatud mälestised;
4. palub asepresidendil ja kõrgel esindajal, ELil ja liikmesriikidel rakendada ELi välispiiridel julgeolekumeetmeid, et takistada Süüriast ja Iraagist pärit kultuuriväärtuste ebaseaduslikku toomist liitu, ning teha tõhusat koostööd ühises võitluses Süüria ja Iraagi päritolu kultuuriväärtustega kauplemise vastu Euroopas, sest suur osa kaubeldavast Lähis-Ida kunstist on suunatud Euroopa turule, samuti USA ja Pärsia lahe piirkonna turgudele;
5. teeb sellega seoses ettepaneku, et komisjon keskenduks vastavalt ÜRO Julgeolekunõukogu 12. veebruari 2015. aasta resolutsiooni nr 2199 punktile 17 ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu võitlemisele, keskendudes eriti Iraagist alates 6. augustist 1990 ja Süüriast alates 15. märtsist 2011 ebaseaduslikult välja viidud kultuuriväärtustele; palub komisjonil töötada välja kooskõlastatud lähenemisviis sellise ebaseadusliku kaubanduse vastu võitlemiseks, tehes koostööd riikliku tasandi uurimisasutuste vastutavate isikutega ning tihedas koostöös UNESCO ja muude rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu Rahvusvaheline Muuseumide Nõukogu (ICOM), Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu sinise kilbi rahvusvaheline komitee (ICBS), Europol, Interpol, Rahvusvaheline Eraõiguse Ühtlustamise Instituut (UNIDROIT), Maailma Tolliorganisatsioon (WCO), mälestusmärkide ja paikade rahvusvaheline nõukogu (ICOMOS) ning Kultuuriväärtuste Säilitamise ja Restaureerimise Rahvusvaheline Uurimiskeskus (ICCROM);
6. palub asepresidendil ja kõrgel esindajal kaasata Torrejónis asuv Euroopa Liidu Satelliidikeskus, mis toetab liidu otsuste tegemist ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas, pakkudes satelliitfotode analüüsist saadud materjale, et kontrollida ja registreerida Süüria ja Iraagi arheoloogilisi ja kultuurimälestisi ning toetada Süüria arheoloogide tegevust, et ennetada edasist rüüstamist ning hoida ära tsiviilisikute hukkumine;
7. kutsub komisjoni üles viima sisse kiire ja turvalise teabevahetuse ning parimate tavade jagamise liikmesriikide vahel, et võidelda tulemuslikult ebaseadusliku kauplemise vastu Iraagist ja Süüriast ebaseaduslikult välja viidud kultuuriväärtustega, ning nõudma, et liikmesriigid kasutaksid võitluseks ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu politsei- ja tolliametnikele mõeldud rahvusvahelisi vahendeid, nagu Interpoli eriandmebaas I-24/7 (varastatud kunstiteoste kohta) ning Maailma Tolliorganisatsiooni (WCO) ARCHEO programmi internetipõhine kommunikatsioonivahend;
8. nõuab, et kaalutaks Euroopa koolituskavade loomist kohtunikele, politsei- ja tolliametnikele, valitsusametnikele ning laiemalt turuosalistele, et isikud, kes osalevad võitluses ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu, saaksid arendada ja täiendada oma eksperditeadmisi, ning et toetada selliseid algatusi nagu ICOMOSi poolt 2013. aasta jaanuaris propageeritud e-õppe kursus Süüria pärandi ekspertidele (katastroofiohu juhtimine, kultuurikollektsioonide esmaabimeetmed ning dokumenteerimistehnika);
9. palub komisjonil luua sidemed kodanikuühiskonna rahvusvaheliste projektidega, mis käsitlevad ohustatud kultuuriväärtuste kaitset ja nendest teatamist, nagu AAASI georuumiliste tehnoloogiate projekt, ning jätkuvalt toetada teaduskogukondade tegevust, nt digitaalse kultuuripärandi algkoolituse võrgustiku arendatavat projekti Mosul (mida rahastatakse Marie Skłodowska-Curie meetmete toetusest);
10. palub komisjonil toetada jõulisemalt ICOMi kultuuriväärtuste salakaubaveo rahvusvahelist jälgimiskeskust, mis on koostanud ohus olevatest Süüria ja Iraagi antiikesemetest nn punase nimekirja (see on mõeldud abivahendiks muuseumidele, tolli- ja politseiametnikele, kunstikaupmeestele ja kollektsionääridele) ning mis kavatseb koostöös UNITARiga kasutada satelliitfotosid, et jälgida olukorda kohapeal;

Neljapäev, 30. aprill 2015

11. nõuab, et EL ja liikmesriigid arendaksid teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, et inimesed ei ostaks ja müüks sõjapiirkondadest pärit ebaseaduslikult kaubeldavaid kultuuriväärtusi;
 12. palub liikmesriikidel astuda vajalikud sammud, et kaasata võitlusesse sõjapiirkondadest pärit kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise vastu ülikoolid ning teadus- ja kultuuriasutused, muu hulgas eetikakoodeksite abil;
 13. kutsub komisoni üles toetama UNESCO kampaaniat #Unite4Heritage, algatades Iraagile ja Süüriale keskenduva teavituskampaania, et suurendada teadlikkust nende kultuuripärandi tähtsusest, viisist, kuidas rüüstamise abil rahastatakse terroristlikku tegevust, ning nendest riikidest või kolmandatest riikidest pärit kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseveo suhtes kohaldatavatest võimalikest karistustest;
 14. palub komisjonil tugevdada ja parandada nõukogu 2012. aasta oktoobri resolutsiooniga loodud kultuuriväärtuste valdkonnas pädevate õiguskaitseasutuste ja õiguskaitse ekspertide mitteametliku võrgustiku (EU CULTNET) toimimist, mille eesmärk on parandada ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise tõkestamise alast teabevahetust, ning näha ette täiendava instrumendi loomine, et kontrollida Süüriast ja Iraagist ebaseaduslikult ELi veetavate kultuuriväärtuste importi;
 15. kutsub nõukogu üles tugevdama neid Eurojusti ja Europol'i üksusi, mille ülesandeks on aidata ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemisega seoses kaasa käimasolevatele uurimistele ja ennetustegevusele ning vahetada jälitusteavet;
 16. ergutab ICOMi sinise kilbi rahvusvahelise komitee meetmete taaskäivitamist;
 17. palub, et Euroopa Liit võtaks koostöös UNESCO ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga vajalikud meetmed, et laiendada inimsusvastaste kuritegude kategooriat rahvusvahelises õiguses, nii et see hõlmaks tegusid, millega tahtlikult ja suures ulatuses kahjustatakse või hävitatakse inimkonna kultuuripärandit;
 18. palub liikmesriikidel, kes ei ole seda veel teinud, ratifitseerida UNESCO kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseveo, väljaveo ja omandiõiguse üleandmise keelamise ning ärahoidmise abinõude 1970. aasta konventsioon, 1995. aasta UNIDROIT' konventsioon ning 1954. aasta Haagi konventsioon kultuuriväärtuste kaitse kohta relvakonflikti korral ja selle 1999. aasta teine protokoll;
 19. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, UNESCO peadirektorile, ELi inimõiguste eriesindajale ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.
-